

Privalomasis sveikatos draudimas 2011 m.

Aistė Bakaitė,

LŽŪKT ūkio apskaitos specialistė

Mokėtojai

Privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas turi mokėti visi Lietuvos gyventojai, taip pat už save turi susimokėti ir gyventojai, vykdančys žemės ūkio veiklą nepriklausomai nuo to, ar jie yra, ar nėra pridėtinės vertės mokesčio (PVM) mokėtojai.

Žemės ūkio veiklą vykdančys gyventojai, kurių ūkio valdos ekonominis dydis neviršija 4 EDV, gali PSD įmokų nemokėti, jeigu jie apsidraudę kitoje draudžiamųjų privalomojo sveikatos draudimo kategorijoje (įskaitant apdraustuosius valstybės lėšomis).

Ūkininkai, kurių ūkio valdos ekonominis dydis lygus arba didesnis nei 4 EDV ir kurių pajamos mokesčiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, PSD įmokų gali nemokėti, jeigu jie priskiriami prie SDĮ 17 straipsnio 1–8 dalyse nurodytų asmenų (dirbantys pagal darbo sutartis, pareigūnai, individualių įmonių savininkai, ūkinių bendrijų tikrieji nariai ir kt.) arba yra drausti sveikatos draudimu valstybės lėšomis pagal SDĮ 6 straipsnio 4 dalį (apdraustieji valstybės lėšomis: pensininkai, neįgalūs asmenys ir kt.).

Žemės ūkio veiklą vykdančys gyventojai, kurių ūkio valdos ekonominis dydis yra lygus arba didesnis kaip 4 EDV, tačiau neviršija 14 EDV, gali PSD įmokų nemokėti, jei:

- gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, paskirtą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą;
- gauna šalpos pensiją ar šalpos kompensaciją, išskyrus šalpos našlaičių pensiją, paskirtą pagal Valstybinių šalpos išmokų įstatymą;
- gauna su socialinio draudimo santykiais susijusią (socialinio draudimo) senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensiją iš Europos Sąjungos valstybės narės, kitos Europos ekonominės erdvės valstybės, Šveicarijos Konfederacijos arba šalies, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo.

Tarifai

PSD tarifų dydžiai priklauso nuo žemės ūkio valdos ekonominio dydžio (EDV), nustatyto už praėjusių metų mokesčinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.:

- jei žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra 2 ir mažiau EDV – 3 proc. tarifas;
- jei žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra didesnis negu 2 EDV – 9 proc. tarifas.

Įmokų dydis

Žemės ūkio veiklą vykdančys gyventojai, kurių žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra **2 ir mažiau EDV**, patys už save kas mėnesį moka **3 proc.** minimalios mėnesio algos (MMA) dydžio PSD įmokas (3 proc. x 800 Lt = 24 Lt).

Žemės ūkio veiklą vykdančys gyventojai, kurių žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra **didesnis negu 2 EDV, tačiau neviršija 4 EDV**, už save kas mėnesį moka **9 proc.** minimalios mėnesio algos dydžio PSD įmokas (9 proc. x 800 Lt = 72 Lt).

Fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, kurių žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra **lygus arba didesnis kaip 4 EDV** (toliau – ūkininkai ir jų partneriai) laikomi savarankiškai dirbančiais asmenimis ir:

- jei tokie asmenys nėra arba neprivalo registruotis PVM mokėtojais, kas mėnesį turi mokėti fiksuoto dydžio PSD įmokas, t. y. 9 proc. nuo MMA (9 proc. x 800 Lt = 72 Lt);
- jei tokie asmenys yra PVM mokėtojai, PSD įmokų dydis skaičiuojamas nuo per kalendorinius metus gautų individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamųjų pajamų, tačiau metinė PSD įmoka negali būti mažesnė kaip 9 proc. nuo 12 MMA ir ne didesnė kaip 9 proc. nuo 12 einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydžių sumos. Šiuo atveju, mėnesio PSD įmokos apskaičiuojamos ir privalomai sumokamos nuo ūkininkų pasirinktos sumos, tačiau nuo sumos, ne mažesnės kaip MMA (9 proc. x 800 Lt = 72 Lt) ir ne didesnės kaip einamųjų metų draudžiamosios pajamos per mėnesį (9 proc. x 1170 Lt = 105,30 Lt).

Pabrėžtina, kad šie asmenys sveikatos draudimo įmokų kas mėnesį gali nemokėti tuo atveju, jeigu jie priklauso bent vienai kategorijai asmenų, išvardintų Sveikatos draudimo įstatymo 6 str. 4 dalyje ir 17 str. 1-5 dalyse, t. y. jei dirba pagal darbo sutartį, gauna pensiją ir pan., tačiau metų gale jie turės sumokėti PSD mokesť pagal mokesčio laikotarpio apmokestinamąsias pajamas.

Terminai

PSD įmokos mokamos **kartą per mėnesį ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos.**

PSD įmokos nuo ūkininkų ir jų partnerių, kurie yra PVM mokėtojai, pajamų, gautų praėjusiais metais, metinės sumos (sumokėtos įmokų ir mokėtinų įmokų sumų skirtumas) turi būti sumokėtos **iki metinės pajamų mokesčio deklaracijos pateikimo Valstybinei mo-**

kesčių inspekcijai termino paskutinės dienos (iki gegužės 1 d.).

Draudimo garantijos

Mokėdami PSD įmokas, asmenys laikomi apdraustaisiais privalomuoju sveikatos draudimu ir įgyja teisę gauti Sveikatos draudimo įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytas asmens sveikatos priežiūros paslaugas.

Pamiršus sumokėti PSD įmoką iki einamojo mėnesio paskutinės dienos, sveikatos draustumas nutrūksta, o pradėjus iš naujo mokėti įmokas, draustu tampama tik po 3 mėnesių. Įmokas galima sumokėti už kelis mėnesius į priekį, tačiau ne ilgiau kaip iki kalendorinių metų pabaigos. PSD įmokos, sumokėtos už praėjusį laikotarpį, draustumo nesuteikia.

Yra numatyta, kad neapdraustas (ar neapsidraudęs) asmuo, kuriam nedelsiant prireikia medicinos pagalbos, turi galimybę nelaukti 3 mėnesių ir iš karto gau-

ti reikiamą sveikatos priežiūros pagalbą, kurios išlaidos apmokamos iš PSDF biudžeto. Tokiu atveju jis turi sumokėti 3 MMA dydžio įmoką (šiuo metu – 2400 Lt). Šios įmokos sumokėjimas neatleidžia nuo tolimesnio įmokų (24 Lt arba 72 Lt) mokėjimo kas mėnesį, įskaitant ir tą mėnesį, už kurį buvo sumokėta 2400 Lt.

Įmokų administratorius

Gyventojų, kurių žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra **ne didesnis kaip 4 EDV**, PSD įmokas administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (VMI). Taigi šie gyventojai PSD įmokas turi sumokėti į VMI biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą.

Gyventojų, kurių žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra **lygus arba didesnis kaip 4 EDV**, PSD įmokas administruoja Sodra. Vadinasi, šios grupės gyventojai PSD įmokas turi mokėti Sodrai.